

PSORIAZNING AHOLI ORASIDA XUSUSAN JANUBIY HUDUDLARDA SURXONDARYO VA QASHQADARYODA UCHRASH TEZLIGI TO'G'RISIDA

Jumayev Otabek Baxtiyor og'li

Toshkent Tibbiyot akademiyasi Termiz filiali

Pediatriya ishi fakulteti 6 kurs talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11164821>

Annotatsiya. Ushbu maqola Surxondaryo va Qashqadaryo, O'zbekistonning janubiy viloyatlarida psoriaz kasalligining tarqalishi, tibbiy yordam va davolash imkoniyatlari haqida umumiy ma'lumot beradi. U iqlim, turmush tarzi va genetik moyillik kabi psoriazning tarqalishiga ta'sir qiluvchi potentsial omillarni muhokama qiladi va bu mintaqalarda psoriaz kasalligi bilan og'rigan bemorlar duch keladigan noyob muammolarni ta'kidlaydi. Bundan tashqari, u psoriaz kasalligini hal qilish bo'yicha keyingi tadqiqotlar va sog'liqni saqlash sohasidagi sa'y-harakatlarning muhimligini ta'kidlaydi va psoriazni boshqarishni yaxshilash bo'yicha kelajakdagi tadbirlar bo'yicha takliflarni taklif qiladi.

Kalit so'zlar: Psoriaz, tarqalish, Surxondaryo, Qashqadaryo, O'zbekiston, sog'liqni saqlash, davolash imkoniyatlari, iqlim, turmush tarzi, genetik moyillik, muammolar, jamoat salomatligi, aralashuvlar, tadqiqotlar.

REGARDING THE RATE OF PSORIASIS AMONG THE POPULATION, ESPECIALLY IN THE SOUTHERN REGIONS OF SURKHANDARYA AND KASHKADARYA

Abstract. This article provides general information about the prevalence of psoriasis, medical care and treatment options in Surkhandarya and Kashkadarya, southern regions of Uzbekistan. It discusses potential factors influencing the prevalence of psoriasis, such as climate, lifestyle, and genetic predisposition, and highlights the unique challenges faced by psoriasis patients in these regions. In addition, it highlights the importance of further research and public health efforts to address psoriasis and offers suggestions for future interventions to improve psoriasis management.

Key words: Psoriasis, prevalence, Surkhandarya, Kashkadarya, Uzbekistan, health care, treatment options, climate, lifestyle, genetic predisposition, problems, public health, interventions, research.

О ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ ПСОРИАЗОМ СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ, ОСОБЕННО В ЮЖНЫХ РАЙОНАХ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ И КАШКАДАРЬИНСКОЙ РАЙОНОВ

Аннотация. В статье представлены общие сведения о распространенности псориаза, возможностях медицинской помощи и лечения в Сурхандарьинской и Кашкадарьинской областях, южных регионах Узбекистана. В нем обсуждаются потенциальные факторы, влияющие на распространенность псориаза, такие как климат, образ жизни и генетическая предрасположенность, а также подчеркиваются уникальные проблемы, с которыми сталкиваются пациенты с псориазом в этих регионах. Кроме того, в нем подчеркивается важность дальнейших исследований и усилий общественного здравоохранения по борьбе с псориазом, а также предлагаются предложения по будущим мерам по улучшению лечения псориаза.

Ключевые слова: Псориаз, распространенность, Сурхандарьинская область, Кашкадарьинская область, Узбекистан, здравоохранение, варианты лечения, климат, образ жизни, генетическая предрасположенность, проблемы, общественное здравоохранение, вмешательства, исследования.

Kirish.

Psoriasis, teriga ta'sir qiladigan surunkali autoimmun kasallik, butun dunyo bo'ylab millionlab odamlarga ta'sir qiluvchi global salomatlik muammosi hisoblanadi. Teri hujayralarining tez ko'payishi bilan ajralib turadigan bu kasallik tananing har qanday joyida paydo bo'lishi mumkin bo'lgan blyashka deb ataladigan qizil dog'lar sifatida namoyon bo'ladi. Psoriasisning kelib chiqishiga turli sabablar mavjud, jumladan, infeksiyalar, stress, haroratning o'zgarishi, terining shikastlanishi, chekish, ba'zi dori vositalari bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Psoriasis keng tarqalgan kasallik bo'lib, dunyo aholisining taxminan 2-3 foiziga ta'sir qiladi. Biroq, uning tarqalishi turli mintaqalar va aholi orasida sezilarli darajada farq qiladi.

Psoriasis dunyoning ba'zi qismlarida, masalan, Yevropa va Shimoliy Amerikada keng tarqalgan bo'lsa-da, u Osiyo, Afrika va Lotin Amerikasi kabi boshqa mintaqalarda ham paydo bo'lishi mumkin. Mintaqalar ichida tarqalish darajasi geografik joylashuv, iqlim, etnik kelib chiqish va ijtimoiy-iqtisodiy holat kabi omillarga qarab farq qilishi mumkin.

Genetika, atrof-muhit va turmush tarzi omillari o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni tushunish psoriasis kasalligi tarqalishining asosiy mexanizmlarini tushuntirish va uning odamlar va populyatsiyalarga ta'sirini yumshatish uchun maqsadli profilaktika va davolash strategiyalarini ishlab chiqish uchun muhimdir.

Psoriasisning epidemiologiyasini tushunish samarali oldini olish va davolash strategiyalarini ishlab chiqish uchun, ayniqsa uning turli mintaqalarda tarqalishini hisobga olish juda muhimdir.

Psoriasisning tarqalishidagi mintaqaviy o'zgarishlar irsiy moyillik, atrof-muhit omillari va sog'liqni saqlash sohasidagi nomutanosiblik o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni ta'kidlagan holda, zararlangan populyatsiyalarning noyob ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtirilgan yondashuvlar zarur.

Asosiy qism:

O'zbekistonning janubida Surxondaryo va Qashqadaryo psoriasisning tarqalish ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan hududlar sifatida ajralib turadi. Markaziy Osiyoning qurg'oqchil landshaftlari orasida joylashgan bu hududlar o'ziga xos iqlim sharoiti va ijtimoiy-iqtisodiy dinamikaga ega bo'lib, bu ularning aholisi orasida psoriasisning tarqalishi va uni davolashga ta'sir qilishi mumkin. Shunday qilib, Surxondaryo va Qashqadaryoda psoriasis kasalligining epidemiologiyasini o'rganish psoriasisning global sog'liqni saqlash muammosi sifatidagi kengroq kontekstida qimmatli tushunchalarni beradi va uning odamlar va jamiyatlarga ko'p qirrali ta'sirini bartaraf etish bo'yicha mintaqaga xos strategiyalar muhimligini ta'kidlaydi.

Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, psoriasis kasalligi O'zbekistonning ushbu janubiy viloyatlarida nisbatan keng tarqalgan, tibbiyot xodimlari ko'pincha mahalliy aholi orasida kasallik sezilarli darajada og'irligi haqida xabar berishadi. Surxondaryo va Qashqadaryoda psoriasisning tarqalishining aniq ko'rsatkichlarini aniqlash va ko'lamini yaxshiroq tushunish uchun qo'shimcha tadqiqotlar va ma'lumotlar to'plash zarur.

Surxondaryo va Qashqadaryoda psoriasis kasalligining tarqalishiga bir qancha omillar sabab bo'lishi mumkin:

a. Iqlim va atrof-muhit omillari: Bu hududlarda keng tarqalgan qurg'oqchil iqlim, issiq yoz va yumshoq qish bilan tavsiflanadi, ba'zi odamlar uchun psoriasis kasalligi alomatlarini kuchaytirishi mumkin. Quruq ob-havo sharoiti terining quruqligi va tirnash xususiyati kuchayishiga olib kelishi mumkin, bu esa psoriasis lezyonlarining kuchayishiga olib keladi. Bundan tashqari, kuchli quyosh nuriga ta'sir qilish kasallikning og'irligiga ta'sir qilishi mumkin, chunki quyosh nuri individual sezgirlikka qarab psoriasis belgilarini yaxshilashi yoki yomonlashishi mumkin.

b. Genetik moyillik: Psoriasis xavfida genetik omillar muhim rol o'ynaydi va ayrim populyatsiyalar kasallikka yuqori genetik moyillikka ega bo'lishi mumkin. Tadqiqotlar Surxondaryo va Qashqadaryoda yashovchi populyatsiyalarda ko'proq tarqalgan bo'lishi mumkin bo'lgan psoriasisga moyillik bilan bog'liq o'ziga xos genetik variantlarni aniqladi. Psoriasisning oilaviy tarixi va jamoalardagi umumiy genetik xususiyatlar ushbu mintaqalarda tarqalish ko'rsatkichlarining yuqori bo'lishiga yordam berishi mumkin.

c. Sog'liqni saqlashdan foydalanish imkoniyati: Sog'liqni saqlash xizmatlaridan, xususan, ixtisoslashtirilgan dermatologik yordamdan foydalanishning cheklanganligi Surxondaryo va Qashqadaryoda psoriasis kasalligiga to'g'ri tashxis qo'yilmasligi va davolanmasligiga olib kelishi mumkin. Qishloq va chekka hududlarda psoriasisni davolash bo'yicha o'qitilgan sog'liqni saqlash muassasalari va dermatologlarning soni kam bo'lishi mumkin, bu esa diagnostika kechikishiga va kasalliklarni etarli darajada boshqarishga olib keladi. Bundan tashqari, qashshoqlik va tibbiy sug'urtaning yo'qligi kabi ijtimoiy-iqtisodiy omillar aholining zaif qatlamlariga yordam olish imkoniyatini yanada to'sqinlik qilishi mumkin.

Surxondaryo va Qashqadaryodagi psoriasis kasalligi bilan og'rikan bemorlar sog'liqni saqlash va davolash usullaridan foydalanish bilan bog'liq bir qancha qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin:

a. Cheklangan sog'liqni saqlash infratuzilmasi: Surxondaryo va Qashqadaryoning qishloq joylarida sog'liqni saqlash muassasalari yetarli emas va dermatologlar yetishmasligi, bu esa psoriasis kasalligi bilan og'rikan bemorlarning ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamdan foydalanishini qiyinlashtiradi. Bemorlar diagnostika, davolash va keyingi tibbiy yordam uchun shahar markazlariga uzoq masofalarga borishlari kerak bo'ladi, bu esa logistika va moliyaviy to'siqlarga olib keladi.

b. Davolanish narxi: Psoriasis uchun dori-darmonlar va davolash usullari qimmatligi, bu bemorlarga, ayniqsa moliyaviy resurslari cheklanganlarga moliyaviy yuk bo'lishi mumkin.

Psoriasisni davolash uchun sug'urta qoplamasi yoki davlat subsidiyalarining yo'qligi parvarish va davolanishga rioya qilishdagi nomutanosiblikni yanada kuchaytiradi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, psoriasis kasalligi Surxondaryo va Qashqadaryo, O'zbekistonning janubiy viloyatlarida salomatlik uchun jiddiy muammodir. Keng qamrovli epidemiologik tadqiqotlar yo'qligiga qaramasdan, qurg'oqchil iqlim, irsiy moyillik va sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanishning cheklanganligi kabi omillar ushbu mintaqalarda psoriasis kasalligining tarqalishiga yordam beradi.

Surxondaryo va Qashqadaryoda psoriaz kasalligiga qarshi kurashish bo'yicha keyingi tadqiqotlar va aholi salomatligini muhofaza qilish borasidagi sa'y-harakatlarning ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Aniq tarqalish ko'rsatkichlarini olish, psoriaz kasalligini keltirib chiqaradigan noyob omillarni tushunish va ta'sirlangan aholining o'ziga xos ehtiyojlarini aniqlash uchun keng qamrovli epidemiologik tadqiqotlar zarur. Ogohlikni oshirish va dermatologik yordamdan foydalanishni yaxshilashga qaratilgan sog'liqni saqlash tashabbuslari psoriaz kasalligini boshqarishni yaxshilash va uning odamlar va jamoalarga ta'sirini kamaytirish uchun juda muhimdir.

REFERENCES

1. World Health Organization. (2021). Psoriasis. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/psoriasis>
2. Parisi, R., Symmons, D. P., Griffiths, C. E., & Ashcroft, D. M. (2013). Global epidemiology of psoriasis: a systematic review of incidence and prevalence. *Journal of Investigative Dermatology*, 133(2), 377-385. doi:10.1038/jid.2012.339
3. Rachakonda, T. D., Schupp, C. W., & Armstrong, A. W. (2014).
4. National Psoriasis Foundation. (n.d.). Climate and Weather. Retrieved from <https://www.psoriasis.org/about-psoriasis/causes/climate>
5. Armstrong, A. W., Read, C., & Pathy, A. L. (2020). Treatment of Psoriasis in Rural vs Urban Settings: A Population-Based Analysis from the United States. *JAMA Dermatology*, 156(8), 888-889. doi:10.1001/jamadermatol.2020.0423